

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПОЗАНАВЧАЛЬНИЙ ЧАС

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент,
Федотова І.В., д.е.н., доцент
Харківській національній автомобільно-дорожній університет*

У сучасних особливо важких умовах навчання здобувачі вищої освіти змушені приділяти багато уваги до самостійної роботи. Особлива потреба виникає у створенні умов для самостійного навчання у позанавчальний час. Якщо розглянути науважливіші наукові завдання роботи здобувачів вищої освіти, то особливу увагу необхідно приділяти привиттю стійких навичок щодо самостійної роботи, що сприятиме підвищенню якості засвоєння дисциплін та виробленню вміння застосовувати теоретичні знання та досвід, а також сучасні методи та методики наукових досліджень у практичній діяльності.

Для ефективної організації самостійної позанавчальної роботи А. Котова рекомендує дотримуватись наступних принципів: активність здобувачів вищої освіти; індивідуалізація навчання; доступність досліджуваного об'єкту; чіткість та визначеність завдань; наочність; систематичність та послідовність у формуванні навичок самостійної роботи; свідомість та самостійність навчання; зв'язок із життям; наявність єдиних вимог до управління [1, с. 112-113].

У зв'язку з тим, що підготовка здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, зокрема менеджерів, є складним процесом, пов'язаним із швидкою зміною різних зовнішніх та внутрішніх факторів, нестабільністю економічного середовища, виникає необхідність створити умови для ефективної самостійної роботи з метою отримання високого рівня

самостійності, навичок. критичного мислення, командної роботи. Досягнення формування у здобувачів вищої освіти самостійності багато в чому залежать від рівня їх інформаційної культури, а саме, від уміння самостійно добувати, обробляти та використовувати інформацію у процесі освітньої та наукової діяльності [2-3].

В. Петрук вважає, що «самостійна робота – це навчання, яке визначає здатність здобувачів вищої освіти свідомо ставити завдання та цілі для себе, планувати свою діяльність та здійснювати її» [4].

Одним із найважливіших напрямів навчання здобувачів вищої освіти є науково-дослідна робота (НДР). При цьому необхідно пам'ятати, що поняття «науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти» включає такі взаємопов'язані елементи, як наукове дослідження під безпосереднім керівництвом наукового керівника та навчання методів дослідницької діяльності, що включає елементи наукової творчості [5].

Для здійснення науково-дослідної роботи здобувачами вищої освіти у закладах вищої освіти необхідний тісний взаємозв'язок цілей та напрямів навчальної, наукової та виховної роботи, обов'язкова взаємодія певних форм та методів наукової роботи здобувачів вищої освіти, які реалізуються і у навчальному процесі, і у позаурочний час. Це забезпечує їхню участь у науковій діяльності в закладах вищої освіти [6].

Структура НДР повинна забезпечувати послідовність застосування її засобів та форм у повній відповідності до послідовності навчального процесу, що призводить до встановлення взаємозв'язків та здійснення процесного підходу, а також наступності її методів та форм на окремих курсах, на взаємопов'язаних кафедрах закладів вищої освіти, а також забезпечує перехід від одних видів занять до інших й до поступового зростання обсягу та складності знань, умінь та навичок у процесі виконання здобувачами вищої освіти наукової роботи.

Реалізована у комплексі науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти забезпечує вирішення наступних основних завдань: оволодіння методологією та методами наукового дослідження щодо творчого підходу та поглибленого використання вивченого матеріалу; формування наукового світогляду, ознайомлення з напрямками науково-технічного прогресу; надання допомоги здобувачам вищої освіти у напрямку досягнення ними високого рівня професіоналізму; розвиток творчого мислення та індивідуальних практичних здібностей здобувачів вищої освіти; прищеплення здобувачам вищої освіти навичок самостійної науково-дослідної діяльності, вміння планувати роботу та розподіляти вільний час; розвиток ініціативи, навичок самостійного рішення проблем, що виникають; вміння переводити теоретичні знання на практичні навички й застосовувати їх на практиці; необхідність в постійному науковому зростанні; розширення кругозору та ерудиції щодо отриманого фаху й спеціалізації.

Під час виконання наукової роботи у позанавчальний час необхідно здійснювати: роботу у різних наукових товариствах та проблемних групах, що створюються при кафедрах; участь у науково-дослідних темах та роботах кафедри у межах дослідницьких грантів; виступи з доповідями та повідомленнями на різноманітних семінарах, гуртках та конференціях; участь у внутрішньовузівських, міжвузівських, регіональних та республіканських олімпіадах та конкурсах на кращу наукову роботу; підготовка тез та статей, наукових публікацій за результатами проведених досліджень [7].

Тільки такий комплексний підхід може забезпечити ефективну самостійну роботу здобувачів вищої освіти, сприяти покращенню засвоєння теоретичного матеріалу дисциплін кафедри, розвитку практичних навичок роботи з інформаційними джерелами та надасть

можливість здобувачам вищої освіти самостійно підвищувати свій освітній рівень у позанавчальний час.

Література:

1. Котова А.В. Визначення сукупності та принцип організації самостійної роботи з іноземної мови. *Вісник Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна*. 2011. №18. С.109-116.
2. Лавріненко О.В. Критичне мислення – сучасна освітня інновація URL: http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1699_page_4.html.
3. Морзе Н.В., Глазунова О.В. Домінуючі навчальні стилі у підготовці майбутніх фахівців з інформаційних технологій за технологіями електронного навчання. *Науково-методичний журнал «Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах»*. 2014. №5(53). С.16-26.
4. Петрук В.А. Теоретично-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2006. 292 с.
5. Богуцька К. І. Наукова робота студентів у системі навчального процесу: методологія та організація. *Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: збірник наукових праць*. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 63-66.
6. Чорновол-Ткаченко О.О. Науково-дослідницька діяльність студентів у ВНЗ України: зміст та завдання. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2009. № 866. С. 138-143.
7. Медвідь Л.Г., Семак Б.Б. Проблеми підготовки кваліфікованих фахівців для економіки України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2020. № 59. С. 139-149.